

РЕШЕНИЕ

№ 856

гр. София, 08.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 19 състав, в публично заседание на 24.01.2024 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Доброслав Руков

при участието на секретаря Станислава Данаилова и при участието на прокурора Цветослав Вергов, като разгледа дело номер **3625** по описа за **2023** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 284 и следващите на Закона за изпълнение на наказания и задържане под стража (ЗИНЗС), във връзка с чл. 203 и следващите от АПК, във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ).

Делото е образувано по искова молба на Н. П. Р., излежаващ наказание „лишаване от свобода” срещу Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията” (ГД „ИН”) и с адрес за призоваване: п.к. 1309, [населено място], [улица] за нанесени на ищеца неимуществени вреди вследствие на нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, чл. 3 от ЕКЗПЧОС, чл. 8 във връзка с чл. 3 от ЕКЗПЧОС, чл. 14 във връзка с чл. 3 от ЕКЗПЧОС, чл. 4 от ХОПЕС, чл. 10 от МПГПП, чл. 140, ал. 1 от ЗИНЗС, чл. 248, ал. 2 от ЗИНЗС, чл. 55, ал. 3 от ЗИНЗС, чл. 61, т. 2 от ЗИНЗС /ред. ДВ бр. 25/2009/ във връзка с чл. 47, ал. 1 от ППЗИНЗС и други описани по-долу в обстоятелствената част за периода от 20.10.2014 г. /20:00 часа/ до 12.04.2018 г. /16:00 часа/ или общо около 3 г., 5 м., 12 д. /1 258 денонощия/.

Цената на иска е 28 800 лв., ведно със законната лихва от датата на завеждането на исковата молба, до окончателното изплащане на сумата.

В исковата молба се посочва, че:

1. На 03.12.2012 г. ищецът е приведен в Затвора — С. като „Обвиняем“ и е настанен в приемно отделение – 8^{-ма} група.

– На 10.12.2012 г. е разпределен в 11^{-та} група – обвиняеми и подсъдими

/нерецидивисти/.

– На 20.10.2014 г. около 20:00 часа вечерта, след като се е върнал от СГС, където е бил на дело целия ден е бил преместен без заповед в 1^{-ва} група /З./ Зони с повишена сигурност, където са настанени осъдените с влязла в сила присъда на до живот /включително и без право на замяна/, поставени на „специален режим“.

– На 30.03.2018 г. с решение на ВКС присъдата му е влязла в сила /окончателно/, като съдът е определил „строг режим“.

– На 12.04.2018 г. около 16:00 часа е бил преместен след разпореждане в ЗОЗТ „К.“.

– На 10.08.2021 г. е бил незаконосъобразно преместен от ЗОЗТ „К.“ в Затвора – С. 3..

– На 14.07.2022 г. е бил преместен от Затвора – С. 3. в Затвора – С., където се намира и понастоящем.

2. По време на исковия период от 20.10.2014 г. до 12.04.2018 г., 3 г., 5 м., 12 д., или 1 258 денонощия е бил настанен в килия № 9, I^{-ва} група, З. при Затвора – С. самостоятелно.

Нарушенията, според ищеца са следните:

2.1. Настаняване в I^{-ва} група без заповед на началника на Затвора – С., съгласно чл. 248, ал. 2 от ЗИНЗС.

2.2. Невръчването на заповедта го е лишила от правото му да я обжалва пред съда, тоест административният орган е иззел функциите на съда.

2.3. Чрез настаняването му в килия № 9 на I^{-ва} група /З./, се е затруднила и влошила връзката с външния свят, приятели, роднини и семейство, поради факта, че свижданията са били само в сряда – работен ден, което затруднява посещенията му, поради факта, че всички негови приятели са работещи /висшисти/ и се налагало да си взимат почивен ден /не платен отпуск или болничен/. Бил е изолиран без причини. Прекарвал е по над 21 часа на ден заключен и сам в килията.

2.4. Условията в килия № 9 на I^{-ва} група в Затвора – С., в които е бил поставен са били нечовешки:

– липсвал е чист и свеж въздух, липса на естествено проветряване /същото било отчетен вътрешен коридор/, като прозореца се е отварял на половина;

– нощно време не можел да спи, поради постоянно включено електрическо осветление;

– в килията е имало наличие на насекоми и вредители /хлебарки, дървеници и др./, чието присъствие е било постоянно;

– тоалетната и банята не са били закрити и е нямало никакво уединение;

– хранел се е и е стоял в „тоалетна/баня“;

– лятото е било горещо и задушно, а зимата студено и влажно.

Твърди, че никога няма да забрави този студ в килия № 9, като той е по-особен, по-жесток от този в планината: Имало е зими, в които лед е сковавал прозореца от вътрешната страна на килията. Спял е с дрехи, яке, качулка и няколко одеяла – скован от студ.

– свободната площ в килията е била малка и трудно се е придвижвал, без да се удря я в масата, я в рамото /от втората вишка /легло/.

2.5. В килията е прекарвал по над 21 часа дневно, при липса на санитарен минимум от квадратура, като времето на открито /1 ч. или 1 ч. и 30 мин./, което е прекарвал не е било достатъчно, за да го компенсира от липсата на пространство. Разходката на открито му е била само сутрин рано /в началото/, а след това само следобед.

2.6. Не му е предоставена възможността по чл. 151, ал. 5 от ППЗИНЗС, което е по

един час /дневно възможност за физическа или спортна активност, извън времето за разходка на открито/.

2.7. Открива нарушение на чл. 14, във връзка с чл. 3 от ЕКЗПЧОС, защото е налице разлика в третирането на неосъдени лица в сравнение с осъдени настанени в 1^{-ва} група /З./ на Затвора – С.. На практика осъдените на доживотен затвор, включително без замяна, с влезли в сила присъда и поставени на „специален режим“ са имали повече права от него, който е бил подсъдим. Те са прекарвали по около 18 часа на ден в килиите, защото са разполагали с по: 1 ч. и 30 мин. – разходка на открито дневно; 1 ч./1 ч. и 30 мин. – фитнес/спорт в зала дневно; 1 ч. и 30 мин. – „Клуб“ социални занимания дневно; 1 ч. седмично посещение „Майка Т.“; 1 ч. седмично посещение „И. К.“; 1 ч. седмично посещение „О. С.“; 5 ч. отворени книги събота или неделя – „Санитарен полуден“.

От изложеното е видно, че той като подсъдим е бил подложен на по-ограничителен /в пъти/ затворнически режим от осъдените с влезли в сила присъди, поставени на „Специален режим“. Тоест той седи в килията по над 21/22 часа на ден, а осъдените по около 18 часа на ден. /виж дело „П. и други срещу България“ № 31044/12 и три други с влязло в сила решение от 21.06.2018 г. /виж „Д. и Р. срещу България“/ № 34846/08 г., § 34-39 и 38-39.

2.8. Изолиран е без да са изложени, каквито и да са съображения /индивидуални/ за сигурност, без да му е направена подходяща оценка на риска преди настаняването, както и не му е правена и периодична такава, за да бъде съобразен затворническият му режим с поведението му и други промени в положението му. За целия му период на престой в затвора до към днешна дата, той се е срещал с психолог само три пъти /за първи път през 2012 г. в 8^{-ма} група – причина, за втори път през април 2018 г. в 1^{-ва} група и трети път по негово искане през 2021 г. в Затвора – С. З./.

Не му е правен, не е запознат и не е подписвал никога Индивидуален план за изпълнение на присъдата по чл. 156, ал. 1 от ЗИНЗС, както и не е бил запознаван никога с текущ и годишен доклад по същия. Чл. 156, ал. 1 от ЗИНЗС във връзка с чл. 129, ал. 1 от ППЗИНЗС.

Знае, че са му отправени няколко Препланирани планове за изпълнение на присъдата, които не е подписвал, защото няма Първоначален индивидуален план за изпълнение на присъдата.

От над единадесет години е в затвора, а горните императивни изисквания не са изпълнени и към днешна дата.

Моли съдът да изиска от ответника да предостави „Книжка на лишения от свобода“, от която би следвало да е видно дали, кога и кой е правил първоначален индивидуален план на присъда, като към нея би следвало да са приложени неподписаните от него Препланирани планове на присъда. Ищецът моли, също така съдът да изиска и „Личен /отчетен/ картон“, от който да е видно всички програми, които са му били предложени и той е участвал в курсове работи и други, имащи отношение към оценката на риска. Съдът да се запознае служебно със Заповед № ЛС-04-139/27.01.2014 г. на министъра на правосъдието.

2.9. Ответникът в продължение на около две седмици е отказвал да изпълни да го постави на определения от съда режим – „Строг режим“, като това се е случило в срока на исковия период от 30.03.2018 г. до 12.04.2018 г. Горното е нарушение на чл. 57, ал. 1 от ЗИНЗС и чл. 61 /обнародвано в д.в. 13 от 2017 г./ от ЗИНЗС във връзка с чл. 47, ал. 1 от ППЗИНЗС, като със забавянето си от неизпълнение на окончателното

решение на съда е нарушил и чл. 49, ал. 1 от ППЗИНЗС. Към днешна дата режимът му не е сменен и не е предложен за смяна на режима, въпреки че времето за това отдавна е преминало – още през 2021 г. или 2020 г. Нарушен е и чл. 53 от ППЗИНЗС.

2.10. Нарушено е и правило 103.8 от Европейските правила за затворите, според което „Особено внимание“ трябва да се обърне на предлагането на подходящи планове за излежаване на доживотни и други дългосрочни присъди, като се имат предвид принципите и нормите, посочени в Rec (2006)2 от 11.01.2006 г. на СЕ, относно управлението на затворниците с доживотни и други дългосрочни присъди.

В докладите на КПИ към СМ на СЕ посочва, че ако условията съответстват на ЕПЗ от 2006, то най-вероятно ще означава, че са в съответствие с чл. 3 от ЕКЗПЧОС и обратно, като ЕСПЧ отдава огромно значение на тези доклади и заключенията в тях, когато разглежда условията в затворите.

От изложеното по-горе се установява, че през целия период Р. е бил подложен на третиране, което не е било съобразено с изискванията на чл. 3 от ЕКПЧ.

Бил е поставен в постоянно заключена килия – сам, изолиран от останалата част от затворническата популация, чрез автоматично наложена му изолация, без подходящи психически и физически стимулации на по над 21 часа в денонощието, изолацията му е наложена без подходяща оценка на риска/опасността, което е неоправдано. За периода липсват данни да са извършвани каквито и да са били смислени оценки на необходимостта той да продължава да бъде поставен в пълна изолация. Липсват и оценки и анализ на психологическото и физическото му състояние.

2.11. През исковия период му е било нарушено правото по чл. 140, ал. 1 от ЗИНЗС, в който е записано, че най-малко един път годишно трябва да му се правят/извършват профилактичен преглед, флуорографдски и лабораторни изследвания – такива не са му били правени.

2.12. През 2015 г. няколко месеца, след като е бил преместен в първа група, зрението започна да му се влошава, поради което сам е изискал да бъде прегледан от очен лекар, като на 13.03.2015 г. е бил диагностициран с „астигматизъм“ и предписани очила, въпреки това през следващите години зрението му се е влошавало от липсата на пряка дневна светлина, лошо осветление и денонощно такова. Само няколко месеца, след като е бил преместен от I^{ва} група на Затвора – С., отново е поискал да бъде прегледан поради влошаване на зрението му и след прегледа се е установило, че се налага оперативно лечение за премахване на „задни полярни субкапсуларни катаракти“ и на двете очи. Той е само на 40 години тогава, а тази болест се проявява при възраст над 65 г. – изпаднал е в шок и стрес.

За съжаление се е налагало поставяне на лещи цената, на които не се осигурява от НЗОК/Държавата. През юли 2020 г. семейството му е успяло да събере пари само за един брой леща и е бил изведен за оперативно лечение. Състоянието на другото око се влошава към днешна дата. Няма средства за втора операция, сумата е около 1 250 лв., но тя е непосилна за него.

Моли съдът да изиска медицинското му досие, от което ще са видни епикризите.

Иска съдът да се запознае служебно и да приеме като доказателства всички доклади на Националния превантивен механизъм към омбудсмана на Република България и КПИ към СМ на СЕ, относими към периода /исковия/ и по отношение на Затвора-С..

Иска съдът да се запознае служебно с:

– Последици от ключови дела от практиката на ЕСПЧ по чл. 3, актуални към януари 2018 г. и по-новата с оригинално заглавие: „Наръчник за новите правни средства за

защита при оспорване на условията на лишението от свобода“, въведени от ЗИНЗС и ДВ, бр. 13 от 07.02.2017 г.

– Ръководство по практиката на ЕСПЧ, актуално към 30.04.2020 г., което може да се намери и изтегли от [www.eshr.com.int /case-law-case-lawanalysis-case-lawguides/](http://www.eshr.com.int/case-law-case-lawanalysis-case-lawguides/), както и най-актуалните публикации към момента могат да се открият, като се посети Twitter профила на ЕСПЧ на адрес: [HTTPEES://twittr.comecharubeisation](https://twitter.com/echarubeisation), като се е позовал на тях в исковата молба.

Иска съдът да му изпрати препис от становището на ответника, за да даде отговор по него и евентуално да направи допълнителни искания и уточнения.

Иска съдът да изиска от ответникът да предостави писмени доказателства, намиращи се в него във връзка с твърдените от ищеца нарушения, като същите да са в заверен вид:

– Копие от медицинското му досие, от което да е видно експертизи за оперативно лечение и прегледи в очна клиника, включително и направените му задължителни профилактични прегледи.

– „Книжка на лишения от свобода“ и „личен/отчетен картон“, от който да е видно дали му е правен Първоначален индивидуален план на присъда, текущи доклади и годишни доклади по него, всички препланирани планове на присъда, оценка на риска от вреди и рецидив, както и информацията относно посещенията при психолог, като той твърди, че за над 11 години затвор е посещаван само два пъти през 2012 г. и 2018 г.

В уточнителна молба Р. заявява, че исковият период е само един така, както е записан в исковата молба, а именно от 20.10.2014 г. (20:00 часа) до 12.04.2018 г. (14:00 часа).

През целия исков период, ответникът (ГДИН към МП) го е поставил в условия на нарушение на чл. 3 от ЕКЗПЧОС и чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС. Ответникът не му е подсигурил подходящи условия.

Нарушенията на условията, в които е бил поставен се изразяват в липса на или недостиг на физическо натоварване на чист въздух, липса на или недостатъчна естествена светлина, постоянна електрическа светлина, липса на чист въздух, липса на уединение, пренаселеност (под 3 кв. м. на човек в килията), наличие на вредители (хлебарки и дървеници), липса или недостатъчно отопление през зимата, продължителна изолация без възможност за общуване с други лишени от свобода.

От продължителността на периода на увреждане, унижителните и нечовешки условия, в които е бил поставен и кумулативните последици от горното са довели до влошаване на неговото здравословно – физическо и психическо състояние.

Условията, при които е бил поставен са нагнетили, влошили и допълнително усложнили неговото здравословно (физическо и психическо) състояние.

Освен това, действията и/или бездействията на ответника са довели до дълбоко уронване на престижа на изпълнителната власт в лицето на ГД „ИН“ към МП на бюджетна издръжка и са засилили още повече неговото недоверие към нея.

Ищецът твърди, че през исковия период е наддал 30 кг. (поради обездвижване), като това е довело до засилване на болките в кръста му, зрението му се е влошило до степен, налагаща оперативно лечение. Било му оказан административно-психологически тормоз и натиск от неспазване на законите от страна на ответника, защото се чувства безнаказан, това е довело до засилване на недоверието му в правовата държава и институциите ѝ.

Правосъдието за него станало имагинерно. През цялото време ответникът е ограничавал връзките му със семейството и външния свят, като това ограничение е

ставало в нарушение на закона и същото е било необосновано.

Предявеният иск е с правно основание чл. 284 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 от АПК – искане за обезщетение за твърдени неимуществени вреди, възникнали от незаконосъобразни бездействия на ответника.

В дадения от съда срок е постъпил писмен отговор от ответника ГД „ИН“ и са представени доказателства.

Като доказателства по делото бяха приети представени от ответника писмени документи: 1. справка рег.№ 4647/22.06.2023 г. с приложена заповед № 12/14.08.2015 г., 2. писмо от СГС 5 състав по нохд № 5716/12 от 21.10.2014 г., 3. заповед № 23/04.12.2015 г., 4. писмо от СГП от 30.03.2018 г. до СЦЗ, 5. уведомление до Н. П. Р. от 13.08.2015 г., 6. справка за Н.П. Р. от ИСДВР на първа група, 7. заповед № 6/17.12.2014 г., заповед № 1/27.02.2015 г., заповед № 5/17.06.2015 г. за определяне на дневния режим; график за престой на открито от 28.05.2015 г. и график клуб; график от 16.05.2016 г., 8. справка от Д. Г. за условията в спално помещение № 9, 9. декларация от 03.12.2012 г., 10. билет № 87 от 16.03.2018 г. и молба от 17.01.2018 г., 11. докладна записка от Ю. М. от 13.05.2015г. с молба рег.№447/13.02.15 г., 12. молба от 20.02.2015г. и молба от 06.01.2015 г. с резолюция „Да“ от началника на затвора, 13. докладна записка от 01.06.2016 г. от Л. М. е описаните в нея приложения и докладна записка от 06.06.2016 г. от Л. М., 14. докладна записка от И. В. от 25.02.2016 г., 15. докладна записка от С. С. - енергетик; докладна записка от мл. инсп. К. Е. П. - надзирател на постовете в 1-ва група и заповед № Л-200/03.08.2016 г., 16. първоначален план на присъдата от 05.06.2018 г. със заявление от 06.06.2018 г. от Н.П. Р., 17. първоначален/индивидуален план на присъдата със заявление от 11.06.2018 г., 18. докладна записка от К. К. от 16.04.18 г., 19. докладна записка от инсп. психолог В. С. е приложено психологическо заключение от 11.04.2018 г., 20. медицинска справка от д-р Е. А., който преди 03.07.2017 г. е работил в МЦ при затвора С.; медицинска справка от 13.04.18 г. и молба рег. № 448/13.02.15. с отбелязване от д-р А., че му е взета дата за планово извеждане в очна клиника Пентаграм, 21. билети за проведени свиждания общо 57 броя /ел. разпечатки от информационната система И./, 22. здравен картон и 23. протоколи за ДДД обработка.

По време на проведените по делото открити съдебни заседания, ищецът се явява лично и с адвокат И. и заедно с нея поддържа исковата молба. Претендира присъждане на разноски. Представени са допълнителни съображения в писмен вид.

Ответникът се представлява от юриконсулт М., която оспорва исковата молба, като моли същата да бъде отхвърлена. Поддържа изложеното в представения писмен отговор.

Участвалият в производството по делото прокурор – представител на СГП счита, че претендираните неимуществените вреди са недоказани, поради което претенциите са неоснователни.

Административен Съд С. - град, I отделение, 19-ти състав, след като взе предвид наведените в исковата молба доводи, изразеното становище на пълномощника на ответника и на представителя на СГП и се запозна с приетите по делото гласни и писмени доказателства, намира за установено, от фактическа страна, следното:

Между страните не се спори, че през очертания процесен период Н. Р., като подсъдим, наложена мярка за неотклонение „Задържане под стража“ е бил настанен в Затвора в [населено място].

За доказване на претендираните вреди съдът допусна на ищеца до разпит двама свидетели.

В показанията си свидетелят С. Д. посочи, че познава Н. Р., откакто е бил настанен в I-ва група, през 2013 г. или 2014 г., където е прекарал три-четири години, настанен самостоятелно в 9-та килия, която свидетелят е виждал. Килиите са стандартни – всички са 4 метра на 2 метра. В килията има два шкафа, легло, маса, тоалетна и мивка. Мивката и тоалетната са в общо помещение – има стена, която е около 1,90 м. и зад нея е тоалетната. Килията е висока около 3,80 м. или 3,60 м. На лишените от свобода от I-ва група се полага разходка на открито един път на ден, около 1 час и половина. Заедно с Р. са правели разходки на открито. Фитнесът е могло да се ползва само от осъдените, но не и от подсъдимите, какъвто по това време е бил Р.. Същият не се е оплаквал на свидетеля, че не може да ходи на фитнес. Свидателят не си спомня да е имало проблеми с отоплението в килиите, през периода, през който там е бил настанен ищеца. В килиите имало постоянно осветление през нощта. Над вратата на килията имало лампа, която е зад решетка и нарушава нощния сън. В момента няма постоянно светещо осветление, но през 30 минути се пали лампата, за да види дежурният надзирател дали лишените от свобода са в килията. Между помещението, където е тоалетната и останалата част на килията няма врата – тя е само преградена и е облицована с плочки. В I-ва група не са сменени прозорците – дограмата е дървена и през лятото е задушно. На прозорците на килиите била сложена много ситна решетка, която ограничава достъпа на светлина с над 30% – това на практика ни лишава от възможността да настанените там да четат и трябва постоянно да седят на включена лампа. Площта на прозореца е около 80 см на 90 см. Разстоянието от леглото до масата е около 45 см, масата се намира срещу леглото.

Според свидетеля, клуба в групата е могло да бъде посещаван само от осъдените, но не и от подсъдими като Р.. Това важи и за религиозните мероприятия. Тоалетната в килията е открита, т.е. няма врата за влизане в нея. В килията, в която е настанен свидетеля няма хлебарки, но е чувал, че по другите килии има такъв проблем.

В показанията си свидетелят В. Б. посочи, че познава Р. от затвора в [населено място], където са били настанени в зона с повишена сигурност, известна като 1-ва група, в съседни спални помещения. Били настанени самостоятелно, но с различен правен статут – Р. бил подсъдим, а Б. бил осъден. Килиите са с дължина между 4 м. и 4,20 м., а широчината е между 2 м. и 2,30 м. В килиите има санитарен възел, без врата, а е отделен от помещението със стена, висока около 2 м. от пода. Дограмата в килиите е стара – ПВЦ и стъкло, а в някои е дървена, не изолира достатъчно добре, духа вътре, но сняг не навява. Имаше период, в който парното отопление не работело, както трябва – радиаторите бяха хладки, но впоследствие този проблем бил отстранен.

Поради различния си правен статут той не е излизал на открито с Р., но са се засичали в две отделни, обособени пространства /“карета“/, отделени с

мрежа. Говорили са си и са споделяли лични или общи проблеми. Възможно е Р. да му е споделял, че му е студено.

В групата има обособено място, където има уреди и е дефинирано като фитнес. Този фитнес може да бъде посещаван два пъти седмично, съгласно изготвен график от администрацията – може да се ползва от подсъдими или осъдени. Свидетелят не знае, дали Р. е посещавал фитнеса. По принцип килиите на настанените в групата били заключвани. Р. е споделял, че има психическото му напрежение, но не знае, дали е посещавал психолог. Осъдените имали право на срещи с религиозни общности, но подсъдимите не са имали това право.

Според свидетеля, прозорецът в спалното помещение в I-ва група е около 80 см на 60 см. Има стъкло, след което има метални профили /решетка/ и след това има плътна мрежа – това е неогъваем материал на квадратчета 0,5 см на 0,5 см. През деня светлината била недостатъчна за четене – прозорецът е след обособената тоалетна, което още повече пречи на достъпа до светлина. През тъмната част на денонощието имало непрекъснато включено осветление /дежурно осветление/, което е изискване за I-ва група, за да може да бъдат проверявани постоянно настанените в групата.

Подсъдимите, според свидетеля не могат да посещават религиозни курсове и клуба по общи интереси.

По наблюдения на свидетеля, по време на престоя си в групата, Р. е увеличил теглото си, но той никога не е бил слаб.

Свидетелят споделя за проблеми в затвора с дървеници и хлебарки, които са съществували винаги и сега съществуват, поради това, че сградата е стара. Администрацията осигурява периодично пръскане, което е недостатъчно. Р. се оплаквал на свидетеля, че в килията му има дървеници и хлебарки, но той не знае дали е така, защото не е влизал в килията му.

В периода 2014 г. – 2018 г. според свидетеля не е имало проблеми с отоплението, с изключение на най-студените дни, което е от старата дограма. Един свидетел е бил допуснат и на ответника за опровергаване на твърденията на ищеца.

Според показанията на свидетеля К. П., работещ като надзирател в Затвора в [населено място] в 1^{ва} група, където са настанени, осъдени лица на доживотен затвор и подсъдими, за които няма влязла в сила присъда. Режимът на изтърпяване на наказанието почти не се различава от другите затворници – те ползват режим за престой на открито, имат право на свиждане и т.н. Подсъдимите, за които няма влязла в сила присъда също ползват всички права като на останалите. Има график по който се осъществяват мероприятията. Има график, в който всички настанени в групата имат право на престой на открито на час и половина – не се засичат по едно и също време. По време на престоя на открито всички могат да закупуват продукти от лавката, всеки ден, могат да ползват и библиотека и фитнес по график. Медицинското обслужване също е по график. По принцип медицинските прегледи се осъществяват в групата, където идва лекар и преглежда лишените от свобода. Всички килии в групата имат прозорец, отварящ се, парно отопление и тоалетна, и баня с топла и студена вода вътре в тях. Тоалетните във всяка килия са преградени със стена – тази стена е с

височина от около два метра, няма врати и в същото това помещение е и душът. Свидетеля познава Р. от момента, в който е постъпил в Затвора, където е бил настанен в 9^{та} килия и е бил сам. В килията имало маса и два стола, които са закрепени неподвижно за пода. Храната се осигурява три пъти на ден – сутрин, обед и вечер като се доставя на място в килиите с количка. Според свидетеля Р. не му се е оплаквал от условията, нито на колегата му. Хлебарки и вредители не е виждал в килиите. През определен период килиите се пръскат с препарати против вредители, но свидетелят не можа да посочи точно периода. Със свидетеля Р. е говорил само по служебни въпроси, когато е искал контакт с инспектор „Социална дейност“ или е имал някакви въпроси. Не го е чувал, да има конкретни оплаквания.

За всички лишени от свобода, включително и за подсъдимите, настанени в първа група се провеждали мероприятия, като престой на открито, достъп до библиотека, фитнес и т.н. На територията на 1-ва група има общо помещение, в което има телевизор. Има и стая на инспектор „Социална дейност“, където се провеждат срещи между него и лишените от свобода. В този клуб се провеждат срещи с представители на различни вероизповедания, но с тях могат да се срещат с тях само осъдените на доживотен затвор. Те също така правят срещи в този клуб всеки ден по час и половина – гледат телевизия, четат книги, говорят си и това става на две групи. Подсъдимите не посещават този клуб. Във всяка килия на 1^{ва} имало така нареченото дежурно осветление, което се включвало само нощно време. Целта на това осветление е била да има наблюдение в килиите през нощта, за да може евентуално да се предотвратяват наранявания на лишените от свобода.

Свидетелят не си спомня през зимния период на 2016 г. – 2017 г. да е имало проблем с отоплението в Затвора. Ако е имало такъв проблем, жалба би следвало да бъде подадена при инспектора по „Социалните дейности“. Според свидетеля килиите в 1^{ва} група са около седем-осем метра дълги, около два-три метра широки. Той не е получавал оплаквания от лишените от свобода за ухапвания от хлебарки и дървеници. Не е виждал ищецът Р. да спи с яке и качулка. На му е направило впечатление по време на престоя в групата, Р. драстично да е увеличил теглото си.

Съдът намира, че следва да кредитира показанията на свидетелите, като последователни и непротиворечиви, независимо, че двама от тях излежават наказание „лишаване от свобода“ и на практика биха могли предявят претенции, подобни на тези, предявени от ищеца Н. Р., а третият е служител на ответника „ГД „ИН“.

Административен Съд С. - град, I отделение, 19-ти състав, след преценка на събраните по делото доказателства по отделно и в съвкупност и съобразявайки доводите на страните, приема от правна страна следното:

По допустимостта на жалбата: Подаването на искова молба по реда на чл. 284, във връзка с § 49 от ПЗР на ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 от АПК не е обвързано с преклузивен срок. Нейната допустимост е свързана най-вече с редовността ѝ, касаеща посочването на административния акт, който е бил отменен или органа или длъжностното лице или орган, от чието действие или бездействие са причинени претендираните вреди. Претенцията е предявена срещу юридическото лице, представлявано от органа, от чието

незаконосъобразни действия са причинени вредите.

Съдът намира, че исковата молба е редовна, следователно е процесуално допустима и като такава следва да бъде разгледана.

Разгледана по същество, исковата молба е *частично основателна*.

По отношение на направеното в отговора на исковата молба възражение за изтекла погасителна давност, съдът намира, че в случая е приложима т. 4 от Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. на ВКС по т. гр. д. № 3/2004 г., ОСГК. Началният момент, от който тече срока на погасителната давност, респективно, от който ответникът ще дължи лихва, върху присъдената сума, е от датата на преустановяване на незаконосъобразните бездействия. В случая не е установено, че незаконосъобразните бездействия са преустановени на 12.04.2018 г. Напротив, не е установено, че изобщо са били преустановени, поради погасителната давност за визирания от ищеца период, започва да тече от тази дата и изтича на 11.04.2023 г. Исковата молба е подадена по пощата, като видно от поставеното пощенско клеймо върху лицевата страна на пощенския плик, това е станало на 11.04.2023 г., т.е. към тази дата погасителната давност все още не е била изтекла.

В чл. 7 от Конституцията на Република България е предвидено, че държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица. Проекция на този принцип е разпоредбата на чл. 203 от АПК, съгласно която исковите за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица, се разглеждат по реда на тази глава, а за неуредените въпроси се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди.

За да се разграничат отговорността за причинени вреди по чл. 45 и следващите от ЗЗД и тази по чл. 203 от АПК, във връзка с чл. 1 от ЗОДОВ, следва да се направи анализ, чрез съпоставка на двете норми. На първо място различieto по между им е свързано с тяхното основание. Отговорността по ЗЗД почива на забраната да не се вреди другиму, докато отговорността по ЗОДОВ е изградена върху идеята за задължение на държавата и общините да спазват правата и законните интереси на гражданите. Именно при неспазване на това основно задължение и когато в следствие на него е причинено увреждане на граждани и юридически лица, възниква основание за ангажиране на отговорност на съответните държавни институции. Съгласно чл. 205 от АПК това са юридическите лица, представлявани от органа, от чийто незаконосъобразен акт, действие или бездействие са причинени вредите. Отговорността по чл. 45 от ЗЗД и тази по ЗОДОВ се изграждат на различна плоскост. Елемент от фактическия състав на непозволеното увреждане по ЗЗД, свързан с неговата субективна страна, винаги е вината, т.е. субективното отношение на деликвента към протовоправното деяние. Характерно за втория вид отговорност е, че е обективна и безвиновна. Тя възниква само при или по повод на осъществяване на административната дейност на държавата или общините. Чл. 203 от АПК и чл. 1 от ЗОДОВ употребяват термините "актове", "действия" и "бездействия", за които легално определение няма в цитираните закони, но под "акт" не следва да се разбира всеки такъв на административен орган или

длъжностно лице, а определена категория актове - нормативни, общи и индивидуални административни актове, като тук следва да се разбират всички видове административни актове, издавани от държавни или общински органи в кръга на законово определената им компетентност.

Държавата и общините ще носят отговорност за вреди, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност. Анализът на тази норма, налага разграничаване на дейността по издаване на административни актове и тази, която е проява на физическото действие или бездействие. Това има значение при решаване на въпроса за предпоставката, при която увредения може да търси обезщетение.

Активно легитимирана страна по иска по чл. 284 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 от АПК, може да бъде всяко лице, задържано под стража или изтърпяващо наказание „лишаване от свобода“, което твърди, че е претърпяло вреди, в следствие на незаконосъобразни актове, действия или бездействия на държавни и общински органи и длъжностни лица. Този иск представлява автономно средство за защита на частноправните субекти срещу несъобразена със закона административна дейност.

По силата на чл. 285, ал. 2, във връзка с чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС и чл. 205 от АПК, искът за обезщетение се предявява срещу специализираните органи по изпълнение на наказанията, от чиито актове, действия или бездействия са причинени вредите. Според чл. 12 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, прякото ръководство и контролът върху дейността на местата за лишаване от свобода и пробационните служби се осъществяват от Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", т.е. в случая дейността на ГД „ИН“ е регулирана от закона дейност, осъществявана от административните органи и длъжностни лица, структурно обособени в рамките на тази администрация, в съответствие с дадените им от закона правомощия. Т.е. безспорно дейността на ответника, свързана с нормалното функциониране на местата за лишаване от свобода е административна дейност, осъществявана във връзка с прогласените в АПК и КРБ основни принципи.

Съгласно чл. 284, ал. 1, във връзка с ал. 5 от ЗИНЗС, държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3, като настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното. Разпоредбата на чл. 3 от с.з. сочи, че осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение. За нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото

достойнство или поражат чувство на страх, незащитеност или малоценност. В разглеждания казус Н. Р. твърди, че е претърпял неимуществени вреди, изразяващи се болки и страдания, предизвикани от условията, в които е бил поставен и изразяващи се недостиг на физическо натоварване на чист въздух, липса на или недостатъчна естествена светлина, постоянна електрическа светлина, липса на чист въздух, липса на уединение, пренаселеност (под 3 кв. м. на човек в килията), наличие на вредители (хлебарки и дървеници), липса или недостатъчно отопление през зимата, продължителна изолация без възможност за общуване с други лишени от свобода. Според ищеца тези условия са в противоречие, с цитираната разпоредба чл. 3 от ЗИНЗС и са извършени с действия или бездействия на органи и длъжностни лица при ответника.

Фактическият състав на предявения иск с правно основание чл. 284 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ с оглед твърденията на ищеца включва в кумулативна даденост: 1. наличие на административен акт от орган на ответника или действие или бездействие на негови длъжностни лица; 2. незаконосъобразност на административния акт, съответно действието или бездействието; 3. причинена вреда и нейния размер; 4. причинна връзка между незаконосъобразния акт и настъпилите вредоносен резултат.

Първата предпоставка в случая е доказана. Н. Р. е бил настанен в 1^{ва} група на Затвора в [населено място], в килия № 9, където е прекарал от 20.10.2014 г. до 12.04.2018 г., 3 г., 5 м., 12 д., или 1 258 денонощия

По отношение на втората предпоставка, съдът намира следното:

1. По отношение на твърдението, за наличие на насекоми в помещението, в което е бил настанен ищеца.

Съгласно чл. 128, ал. 1 от ЗИНЗС, при изпълнение на наказанието лишаване от свобода се създават условия за опазване на физическото и психическото здраве на лишените от свобода, а според чл. 152, ал. 2 от с.з., под контрола на медицински специалист ежесечно се извършва основно почистване и дезинфекция на спалните и помещенията за общо ползване, т.е. ответникът ГД „ИН”, според цитираните норми е имал нормативно установено задължение за осигури адекватна и ефективна дезинфекция на обитаваните от лишените от свобода помещения, като по този начин предотврати появата на насекоми и вредители, които чрез ухапвания могат да им причинят дискомфорт, болки и страдания.

Независимо от представените документи, удостоверяващи сключването на договори със специализирани фирми за борба с насекоми и вредители и протоколи за извършени дейности по дезинсекция и дератизация, в разглеждания казус е очевидно, че тези дейности не са били достатъчни за ликвидацията на насекомите, в частност на дървениците, а от там и за предотвратяването на вредните последствия за лишените от свобода от техните ухапвания.

Изложеното дава възможност на съда да направи извод, че ответникът не е изпълнил в цялост задълженията си по чл. 128, ал. 1 от ЗИНЗС - да създаде условия за опазване на физическото и психическото здраве на лишените от свобода и да осигури адекватна и ефективна дезинфекция на помещенията обитавани от тях, която би преборила появата на насекомите.

Неизпълнените на тези законови задължения е в противоречие с изискването лишените от свобода лица да не бъдат подлагани на излишно тежки условия и със забраната за жестоко, нечовешко и унизително отношение, съгласно чл. 3 от ЗИНЗС. Т.е. в случая са налице незаконосъобразни бездействия, свързани с неосигуряването на нормални хигиенни условия в помещенията, обитавани от лишените от свобода, включително и от Н. Р.. Тези бездействия на органите на ГД „ИН” безспорно са могли да бъдат предпоставка за възникване на твърдените вреди.

От друга страна не е без значение и обстоятелството, че Р. само е споделял със свидетелите, че в неговата килия е имало насекоми. Нито в исковата молба, нито в показанията на свидетелите се сочи, че той се е оплаквал от това, че е бил системно хапан, че е получавал обриви и сърбежи, че е търсил медицинска помощ за това и т.н. Това обстоятелство без съмнение ще има отношение към определяне на размера на обезщетението, а мотиви в тази връзка съдът ще изложи по-надолу.

2. По отношение на твърдението за липса на възможности за двигателна активност и свързаното с това увеличаване на теглото на ищеца.

Съгласно чл. 151, ал. 5 от ППЗИНЗС, на всеки лишен от свобода освен престоят на открито се осигурява по възможност физическа или спортна активност. Буквалното тълкуване на тази разпоредба налага извода, възможност за практикуване на физически упражнения се полага само на лицата, излежаващи наложено наказание „лишаване от свобода”, но не и на тези със статут на подсъдими, какъвто ищецът е притежавал към процесния период.

Съдът намира за дискриминационна тази разпоредба от ППЗИНЗС и противоречаща с нормативен акт от по-висока степен. Свидетелите Б. и Д. потвърдиха, че режимът на посещение на фитнеса в 1-ва група е бил различен спрямо осъдените с влязла в сила присъда и подсъдимите.

От друга страна, видно от представените и приети без оспорване от страна на ответника доказателства, докладна записка от 13.05.2015 г. на инспектор „Социални дейности”, ищецът е подавал молби до директора на затвора за ползване на фитнес, които са били уважавани, т.е. при наличие на желание от негова страна, той е можел да посещава фитнеса, където да се упражнява физическа активност. Увеличението на теглото му, според настоящия съдебен състав не се дължи на невъзможност да се движи, а по-скоро на поемане на повече храна, несъобразено с условията в затвора, където лицата са лишени естествено от възможността за двигателна активност, която би била упражнявана в условията на свобода.

3. По отношение на твърдението за липса на достатъчно естествена дневна светлина в помещението.

Съгласно чл. 20, ал. 2 от ППЗИНЗС, в спалните помещения се осигурява пряк достъп на дневна светлина и възможност за естествено проветряване. Количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради. И двамата свидетели Д. и Б., потвърдиха, че достъпът до дневна светлина е бил ограничен, от поставена

на прозорците мрежа. Това обстоятелство, би могло да бъде предпоставка за възникване на нарушение по чл. 3 от ЗИНЗС, ако достъпът до светлина е ограничен до степен на невъзможност за извършване на нормални дейности, за които е необходимо използването на светлина. В случая не се доказва, че поставянето на предпазната мрежа е попречило изобщо на възможността за четене в килиите или на друг вид ежедневни дейности, за които е необходимо използването на светлина.

4. По отношение на твърдението за наличие на дежурно осветление през нощта, което е смущавало нормалния сън на ищеца.

Законът не изключва поставянето на такова осветление в килиите, с оглед проверката на състоянието на настанените там лица. От друга страна, постоянно работещо осветление през нощта, може значително да влоши качеството на съня или изобщо да лиши от сън лицата, поставени при такива условия. Свидетелят Д. посочи, че не е можел да спи от запалената непрекъснато лампа и е започнал да страда от повишаване на кръвното налягане. Не е случайно, че според показанията на Д., понастоящем непрекъснатото осветление в килиите през нощта е премахнато.

Съдът намира, че практиката за наличие на постоянно включено осветление в килиите на 1-ва група, където е бил настанен ищеца, по същество може представлява нарушение, което да е в противоречие с чл. 3 от ЗИНЗС. С оглед на наведените в исковата молба твърдения, съдът, след като ги съпостави със събраните доказателства, намира, че те са доказани, поради което могат да бъдат предпоставка за определяне и присъждане на обезщетение. При определяне на размера му, следва да се вземе предвид обстоятелството, че няма данни ищецът да е подавал оплаквания в тази връзка или да търсил специализирана помощ, заради нарушения на съня му.

5. По отношение на твърденията за липса на достатъчно отопление през зимния период.

Съдът намира това твърдение за недоказано. И двамата свидетели Д. и Б. не посочиха да е имало перманентни проблеми с парното отопление в Затвора в [населено място]. Имало дни, в които отоплението е било намалено, но не и до степен, в която лишените от свобода да са поставени в нечовешки условия. Не е установено Р. да е спал с шапка, с дрехи и с по няколко одеяла, а още по-малко да е имало лед по вътрешната част на прозореца.

6. По отношение на твърденията за липса на чист от въздух.

Съдът намира същите за недоказани. Във всяка килия е имало отваряеми прозорци, чрез които настанените там лица са получавали достъп до чист въздух.

7. По отношение на твърденията за пренаселеност в килиите.

Съдът намира същите за недоказани и неоснователни. По делото безспорно се установи, че през целия исков период Р. е бил настанен самостоятелна в килия. Според свидетелите в 1-ва група, помещенията са били с размери приблизително 4 м на 2 м, т.е. с приблизителна площ от 8 кв.м. В случая е спазено правилото за осигуряване на лишените от свобода на свободно пространство от минимум 4 кв.м.

8. По отношение на твърденията за липса на врата към тоалетната, невъзможност да уединение за ползване на тоалетната и възникнали

неприятни възприятия, по тази причина по време на хранене.

Свидетелите потвърдиха, че в килиите на 1-ва група има обособени санитарни възли, отделени от останалата част на помещението със стена, висока около 2 м. и без врата. При положение, че ищецът през целия процесен период е бил настанен в самостоятелна килия, същият няма как да страда от липса на уединение. Липсата на врата към тоалетната, несъмнено би могла да предизвика неприятни усещания по време на хранене, но от друга страна, ищецът е можел да не гледа натам, когато се храни и така да ограничи тези възприятия.

9. По отношение на липсата на възможност за посещение на социални дейности и за общуване с другите лишени от свобода.

Съгласно чл. 248 от ЗИНЗС, в затворите обвиняемите и подсъдимите се държат в постоянно заключени помещения без право на участие в колективни мероприятия, когато са обвинени за престъпления, за които се предвижда наказание лишаване от свобода над 15 години или доживотен затвор. В разглеждания казус ищецът е бил настанен през процесния период в Затвора в [населено място], като подсъдим, по обвинение за извършено престъпление по чл. 116 от НК, за което са предвидени цитираните наказания.

Въпреки това, според съда не се доказва, той да е бил изцяло лишен от социални контакти. Свидетелите Д. и Б. потвърдиха, че са общували с Р., по време на разходките на открито, където са споделяли проблемите си. Не е било ограничавано и правото му на свиждане, провеждано всяка първа и трета събота на месеца, като общият брой свиждания през периода са били 57.

10. По отношение на твърденията за липса на оценка на риска и на първоначален план на присъдата, както и за отразени неверни обстоятелства в книжката на лишения от свобода и отчетния картон.

Като доказателство по делото е приет първоначален план на присъдата от 05.06.2018 г., към който е приложено заявление от ищеца от 06.06.2018 г., видно от което се е запознал с първоначален план на присъдата и в което е изложил свои коментари по плана и по оценката на риска. Изготвен е и индивидуален план от дата 05.06.2018 г., към който е приложено заявление от ищеца от 11.06.2018 г. с нови коментари по плана и по зоните от оценката на риска. Приложена е и докладна записка от 16.04.2018 г., изготвена по жалба на ищеца по оценката на риска и първоначалния доклад.

Съгласно чл. 152, ал. 1 от ЗИНЗС, социалната дейност и възпитателната работа са основни средства за ресоциализация на лишените от свобода и са насочени към подпомагане на личностната промяна на осъдените и изграждане на умения и способности за законосъобразен начин на живот в обществото, а според чл. 122а, ал. 3 от ППЗИНЗС, след постановяване на окончателна присъда на обвиняемите и подсъдимите се изготвя анализ на риска от рецидив, с който се представя пред комисията по разпределение; чл. 129, ал.1 ППЗИНЗС.

През исковия период Н. Р. не е бил със статут на осъден, не е имал за изпълнение влязла в сила присъда, за да му бъдат изготвени оценка на риска от рецидив и индивидуален план на присъдата. Тези дейности, както и последващите, не могат да се осъществяват през исковия период, защото

ищецът не е бил окончателно осъден с влязла в сила присъда, поради което не следва да се обсъждат.

Оплакванията на ищеца за неверни обстоятелства, отразени в на книгката му като лишен от свобода и отчетния картон, по никакъв начин не касаят, визираните в чл. 3 от ЗИНЗС основания за претендиране на неимуществени вреди, подробно изброени в тази разпоредба. Тези документи са свързани с оценката на поведението на лишения от свобода и това доколко, наложеното му наказание е повлияло върху неговото поведение, да спазва на установения в страната правов ред.

Оспорването на тези документи по отношение на съдържанието, би имало смисъл само и единствено в евентуално производство за предсрочно освобождаване на лишения от свобода, чийто ред за разглеждане е друг и не би могъл да бъде разгледан пред АССГ и в рамките на производството по чл. 284 от ЗИНЗС.

11. По отношение на твърденията за неосигурена психологическа помощ и липса на извършени профилактични прегледи, флуорографски и лабораторни изследвания.

Съгласно чл. 120, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ППЗИНЗС, в местата за лишаване от свобода се извършва индивидуална и групова диагностична дейност, която включва: 1. изследване на отделен случай и оценка на риска от рецидив и вреди и 2. психологическо изследване;

От представените от ответника писмени доказателства се установява, че Р. е имал два пъти среща с психолози през исковия период. Няма данни в това време той да е търсил допълнителна психологическа помощ. Регулярните дейности, насочени към промяна в поведението и на личността на осъдения, се извършват когато лишеният от свобода е осъден с влязла в сила присъда, а към процесния период ищецът не е имал такъв статут.

Няма данни за извършвани на Р. годишни профилактични прегледи, флуорографски и лабораторни изследвания. Според настоящият съдебен състав дори да има нарушения в тази връзка, не се установява за ищеца да са настъпили никакви вреди от това бездействие на затворническата администрация. Самият той не навежда доводи за това.

По отношение на третата предпоставка за реализиране на отговорността на ответника по чл. 284 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 1 от ЗОДОВ, съдът намира, че тя е доказана, но само по отношение на твърденията за претърпени вреди от наличието на насекоми в килията на Р. и от постоянно включеното осветление през нощта.

По делото не се установи, Р. да е бил хапан от насекомите и вследствие на това да е получава сърбежи и обриви, които са му причинявали физически болки (сърбежи) и дискомфорт.

За липсата на адекватни и ефективни мерки по дезинсекция на обитаваните от лишения от свобода в затвора в [населено място], съответно за наличието там на насекоми (дървеници), свидетелстват и разпитаните в хода на съдебното производство свидетели. Същите не споменават Р. да е бил хапан от тях.

От общодостъпен източник в интернет пространството - <https://bg.wikipedia.org>, се установява, че креватната дървеница е вид кръвосмучещо насекомо от

семејство Паразитни дървеници. Когато не се храни, креватната дървеница се крие в дупки и пукнатини или други защитени места в къщи, курници или гълъбарници. Излиза само на сухи и грапави повърхности - дърво, хартия, камък, мазилка, метал или плат. Паразитира главно по хората, но също така и по прилепи, кокошки, гълъби, други птици и копитни животни. Когато не се храни, дървеницата обикновено стои в гнездото си или в цепнатини в стаите или курниците. Избягва светлината, но когато е гладна, се храни и през деня. Ответникът не отрича, че в помещенията е имало такива насекоми, но твърди, че са вземани съответните мерки за дезинсекция, което съдът приема за вярно, но от друга страна намира, че тези мерки не са били достатъчни и ефективни, за да решат кардинално проблема с наличието на тези насекоми, в помещенията, обитавани от лишените от свобода.

Според Годишен доклад на националния превантивен механизъм за 2020 г. на О. на Република България, публикуван на 04.03.2021 г. и свободно достъпен на Интернет адрес prisonreform.bg: „Изводите показват, че продължава да е налице дългогодишният проблем с **наличието на хлебарки и дървеници** в местата за лишаване от свобода, като това е констатирано във всички проверени обекти – дори и там, където е извършван цялостен ремонт. В тази връзка са отправяни препоръки към ГДИН за търсене на алтернативни начини за справяне с този проблем. Несъмнено този проблем ще бъде във фокуса на проверките на Н. и през настоящата година.“

Независимо, че докладът не обхваща исковия период, съдът приема, че по делото не са налице данни, които да оборят официално потвърдената информация на О. на Република България относно дългогодишен проблем с наличието на хлебарки и дървеници. Напротив, свидетелските показания в тази насока са безпротиворечиви и установяват, че в затвора в [населено място] има системен проблем с тези насекоми. Вярно е, че според упоменатите по-горе протоколи съставени от фирмите за дезинсекция и от свидетелските показания се установи, че помещенията, обитавани от лишените от свобода са били обработвани с препарати против вредители. Това обаче е ставало през няколко месеца и очевидно е било крайно недостатъчно за окончателно справяне с проблема.

Съвкупната преценка на събраните по делото доказателства навежда съда на категоричен и несъмнен извод, че за исковия период спалното помещение на ищеца в затвора в [населено място] са били заразени с паразитни инсекти - дървеници, което е влошавало съществено начина и условията за изтърпяване на наказанието.

Съдът намира за доказани твърденията, че за наличие на дървеници в помещенията, в които е бил настаняван ищеца, но не се установи, той да е бил хапан и да е получавал сърбежи или алергични реакции. Самият факт, че дадено лице е принудено да живее с такива насекоми, може да породии страх, безпокойство и чувство за незащитеност.

По отношение на това, че е сънят му е бил разстроен, вследствие на непрекъснато включеното осветление през нощта, съдът намира, че това обстоятелство е доказано. От общоизвестни източници се установява, че включеното осветление може доведе до влошен сън през нощта, поради това, че организмът произвежда по-малко от хормона на съня – мелатонин, когато

тялото е изложено на светлина. Спането при включена светлина може да доведе до различни негативни ефекти върху здравето. Те включват повишен риск от безсъние, нарушения на съня и понижено качество на съня. Излагането на светлина през нощта може също така да допринесе за разстройства на настроението, като например депресия и тревожност, като пречи на естественото производство на серотонин в организма - невротрансмитер, участващ в регулирането на настроението.

Според съда е доказана и четвъртата предпоставка за реализиране на отговорността по чл. 1 от ЗОДОВ – налице е причинно-следствена връзка между констатираните незаконосъобразни действия и бездействия и констатираните вреди, настъпили най-вече от неосигуряването на адекватна и ефективна дезинсекция на обитаваните от лишените от свобода помещения и от постоянно включената светлина през нощта. В случай, че вземането на подходящи мерки, лишените от свобода, включително ищеца, нямаше да да изпитат посочените болки и страдания, свързани с тези ухапвания.

Съвкупната преценка на събраните по делото доказателства навежда съда на категоричен и несъмнен извод, че за очертания по-горе исков период в помещенията, обитавани от Р. не е извършвана ефективна дезинсекция, което е влошавало съществено начина и условията за изтърпяване на наказанието. От друга страна принудата да спи на включена светлина е довело до влошаването на качеството на съня, респективно до безсъние, увреждащо общото здравословно състояние.

В пилотното си решение по съединени жалби № 36925/10, 21487/12, 72893/12, 73196/12, 77718/12 и 9717/13 ЕСПЧ посочва, че общите принципи, уреждащи прилагането на чл. 3 от Конвенцията за условията на задържане, са изложени в големи подробности в параграфи 139-159 от решението на Съда по А. и други (цитирано по-горе) и параграфи 65-69 от решението на Съда по Torreggiani and Others. Чл. 3 от Конвенцията защитава една от основните ценности на демократичното общество. Той забранява по абсолютен начин изтезанията или нечовешкото или унижително отношение или наказание, независимо от обстоятелствата и поведението на жертвата. За да попадне в обхвата на този член, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата. В оценката на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия.

Настоящият съдебен състав намира, вземайки предвид събраните доказателства и дадените насоки от ЕСПЧ в делата Муршич и Н., че в случая перманентното съжителстване със насекоми – хлебарки и дървеници и перманентното недоспиване, поради включено осветление и причинения от тези обстоятелства психически дискомфорт, могат да предизвикат чувство на страх от разболяване, незащитеност или малоценност, т.е. налице са доказани вреди, подлежащи на овъзмездяване по реда на чл. 284 от ЗИНЗС,

във връзка с чл. 203 и следващите от ЗОДОВ.

Независимо от факта, че съгласно чл. 52 от ЗЗД, обезщетението за неимуществени вреди се определя по справедливост, настоящият съдебен състав не може да не се съобрази с практиката на ЕСПЧ. По дела, образувани срещу България по идентични оплаквания – претърпени неимуществени вреди, поради незаконосъобразни действия на органи и длъжностни лица, Европейският съд по правата на човека в С. е присъждал различни обезщетения.

През 2021 г. ЕСПЧ постанови осъдителни решения по делата П. - А. срещу България и И. срещу България и продължи да комуникира редица жалби с оплаквания във връзка с ниския размер на присъденото от националния съд след измененията от 2017 г. в ЗИНЗС обезщетение, поради лоши условия в затворите. Предвид добре установена съдебна практика на ЕСПЧ по предходните дела, по новите жалби българската държава се възползва от възможностите в производството пред Съда да признае нарушение чрез едностранна декларация или да сключи приятелско споразумение.

От мотивите на цитираните решения на ЕСПЧ може да се направи извод, че обезщетение, присъдено от националния съд, което се равнява на минимум 4 евро на ден или на 30 % от присъжданото от ЕСПЧ при сходни обстоятелства, е адекватно и не поставя под съмнение ефективността на производството за обезщетяване на вредите от поставяне в лоши условия на задържане. Едновременно с това в повечето случаи такова обезщетение би било достатъчно, за да обезщети вредите, произтичащи от нарушение на забраната за поставяне в лоши условия на задържане по смисъла на чл. 3 от Конвенцията.

В случая е безспорно, че през исковия период, приет за доказан от съда, е от **20.10.2014 г. до 12.04.2018 г.**, 3 г., 5 м., 12 д., или 1 258 денонощия, когато Р. е бил настанен в килия № 9, I^{ba} група, 3. при Затвора – С., *самостоятелно*.

Независимо от така установената практика на ЕСПЧ при определяне на обезщетенията, съдът намира, че на ищеца не следва да се присъжда сума, изчислена, съгласно тази практика, а същата следва да се редуцира по следните съображения.

На първо място не беше е доказано, че ищецът е изпитвал във всеки един ден от исковия период твърдените болки и страдания, предизвиквани от принудата да живее с насекоми и да спи през нощта на запалено осветление. Както беше посочено, по-горе, съдът приема, че ищецът е изпитвал дискомфорт, предизвикан от тези обстоятелства, но не беше доказано, че това е ставало ежедневно и непрекъснато.

На второ място съдът не приема, че прагът жестокото и унижително отношение, предизвикано условията, в които той е изтърпявал наложеното му наказание, вследствие на незаконосъобразните действия и бездействия на органите на ГД „ИН“, не е достигнал онова ниво на суровост, даващо възможност за определяне на обезщетение в размер на по 4 евро на ден според критериите, очертани от ЕСПЧ. Допълнителен аргумент в подкрепа на този извод е обстоятелството, че няма данни, ищецът да е търсил медицинска или друг вид помощ за преодоляването на негативните въздействия предизвикани от тези незаконосъобразни действия и бездействия на

затворническата администрация.

Във връзка с изложеното съдът намира, че обезщетение в размер на 1500 лв., за преживения дискомфорт за 1 258 дни е адекватно и справедливо, ведно със законна лихва върху присъдената сума, от момента на подаването на исковата молба до окончателното ѝ изплащане.

В съответствие с разпоредбата на чл. 286, ал. 2 и ал. 3 от ЗИНЗС съдът намира, че следва да се произнесе и по направените разноски.

Ищецът е поискал присъждане на разноски. По делото е представено пълномощно, видно от което адвокат И. е предоставила безплатна помощ, съгласно чл. 38 от ЗА.

По силата на визираните по-горе разпоредби, когато искът се уважи изцяло или частично, съдът осъжда ответника да заплати разноските по производството, както и да заплати на ищеца внесената държавна такса. В случая, адвокатското възнаграждение следва да бъде определено, съгласно чл. 8, във връзка с чл. 7, ал. 2 от Наредба № 1 от 9.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

Водим от горното и на основание чл. 203 от АПК, във връзка с чл. 1 от ЗОДОВ,
Административен Съд С. - град, I отделение, 19-ти състав,

Р Е Ш И:

ОСЪЖДА Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерство на правосъдието да заплати на Н. П. Р., излежаващ наказание „Лишаване от свобода“ с ЕГН [ЕГН] сумата от 1500 (хиляда и петстотин) лева, представляваща обезщетение за причинени неимуществени вреди, изразяващи се претърпени физически болки и страдания, предизвикани от бездействия на органи на ответника, довели до наличието на дървеници, в помещенията, в които той е бил настанен и разстройство на съня му, предизвикано от непрекъснато, включеното осветление през нощта в килията му, което е в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, ведно със законната лихва, считано от 13.04.2023 г. до окончателното изплащане на сумата, като **ОТХВЪРЛЯ** претенцията в останалата ѝ част до пълния размер от 28 800 лева.

ОСЪЖДА Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“ да заплати на адвокат С. Д. И. на основание чл. 38, ал. 2, във връзка с ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата сумата от 450 (четиристотин и петдесет) лева, представляваща адвокатско възнаграждение, за осъществено процесуално представителство по административно дело № 3625 по описа за 2023 г. на Административен съд София - град.

Решението подлежи на обжалване в 14-дневен срок от съобщаването му на страните, с касационна жалба пред АССГ, Троен състав.